EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 12 09
COM(2020) 772 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai (NNN) žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (NNN žvejybos reglamento), taikymo

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai (NNN) žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (NNN žvejybos reglamento), taikymo

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI 1

1. Įvadas 2

2. Dabartinė padėtis. Pažanga, padaryta nuo 2015 m. komunikato paskelbimo 4

2.1 Bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis 4

- Valstybės narės ir jų, kaip vėliavos valstybių, atsakomybė 4
- Valstybės narės ir jų, kaip pakrantės valstybių, atsakomybė 5
- Valstybės narės ir jų, kaip uosto valstybių, atsakomybė 5
- Valstybės narės ir jų, kaip rinkos valstybių, atsakomybė: laimikio sertifikavimo sistema 6
- Valstybių narių, Komisijos ir ES nepriklausančių šalių savitarpio pagalbos sistemos naudojimas 7

2.2 Bendradarbiavimas su ES nepriklausančiomis šalimis 7

- Vienodų sąlygų sudarymas vykdant dialogą 8
- Sąjungininkų tinklo kūrimas 10
- Laimikio sertifikavimo sistemų skatinimas 10
- Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių įgyvendinimo skatinimas 10
- Dialogo NNN žvejybos klausimais poveikis tausios žvejybos partnerystės susitarimus pasirašiusioms šalims 11
- Parama ES nepriklausančioms šalims 11

2.3 Kitos tarptautinio bendradarbiavimo sistemos ir bendradarbiavimas su suinteresuotosiomis šalimis 13

3. Pagrindinės su NNN žvejybos reglamento įgyvendinimu susijusios problemos 14

3.1 Įgyvendinimas ES 14

- Dialogas su ES nepriklausančiomis šalimis 14
- Tarptautinio valdymo stiprinimas siekiant kovoti su NNN žvejyba 15
- Bendradarbiavimas ir koordinavimas 16

4. Išvados 16

1. Įvadas

Kaip numatyta Reglamento 55 straipsnio 1 dalyje, šioje ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai pateikiama informacija apie Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai (NNN) žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, taikymą. Ataskaitoje daugiausia apžvelgiama informacija, kurią valstybės narės pateikė atsakydamos į klausimyną[1], kurį Komisija atsiuntė po paskutinio 2015 m. spalio 1 d. paskelbto komunikato[2], taip pat visa kita svarbi informacija, kurią Komisija per nurodytą laikotarpį gavo iš visų suinteresuotųjų šalių. Joje taip pat apžvelgiama veikla, kuria padedama siekti NNN žvejybos reglamento tikslų. Tuo remdamasi Komisija nurodo pagrindines su įgyvendinimu susijusias problemas.

NNN žvejyba tebėra viena didžiausių grėsmių tausiam žvejybos išteklių naudojimui. Deja, dėl dinamiško, kintamo ir slapto NNN žvejybos pobūdžio neįmanoma tiesiogiai įvertinti dėl jos kylančių padarinių. Vis dėlto, remiantis apytikriais skaičiavimais matyti, kad vykdant NNN žvejybą pasaulio vandenynuose kasmet sugaunama apie 11–26 mln. tonų žuvų, o tai reiškia, kad metinė tokios žvejybos kaina siekia 9–21 mlrd. EUR[3].

Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja 14 tikslo „Gyvybė vandenyse“ (tai yra vienas iš 2015 m. priimtos Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslų) 14.4 uždavinyje konkrečiai paragino tarptautinę bendruomenę *„iki 2020 m. pradėti veiksmingai reguliuoti žvejybą, užkirsti kelią išteklių pereikvojimui, neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai bei žalingai žvejybos praktikai*[4]“. Todėl ES yra tvirtai įsipareigojusi nuolat mažinti NNN žvejybos mastą ir galiausiai šią praktiką panaikinti.

Komunikate „Europos žaliasis kursas“[5] teikiama pirmenybė požiūriui, kad NNN žvejyba turi būti visiškai netoleruojama. Šis požiūris taip pat yra svarbus 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos[6] aspektas ir esminis veiksnys siekiant visuotinai pereiti prie tvarių maisto sistemų, kaip nurodyta strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“[7]. Vadovaujantis šiuo požiūriu ES raginama imtis ryžtingų veiksmų pagal bendros žuvininkystės politikos (BŽP) išorės aspektą, visų pirma pastangas panaikinti NNN žvejybą telkiant regioninių žvejybos valdymo organizacijų

---

1 Valstybių narių pateikta informacija apie 2016–2017 m. laikotarpį. Tokia informacija teikiama kas dvejus metus, remiantis Komisijos parengtu klausimynu.

2 COM(2015) 480, 2015 m. spalio 1 d.

3 http://www.fao.org/3/a-i6069e.pdf

4 ‘*14.4 uždavinys: Iki 2020 m. pradėti veiksmingai reguliuoti žvejybą, užkirsti kelią išteklių pereikvojimui, neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai bei žalingai žvejybos praktikai ir įgyvendinti moksliniais duomenimis pagrįstus valdymo planus, kad per trumpiausią įmanomą laikotarpį žuvų ištekliai būtų atkurti bent iki tokio dydžio, kuris užtikrintų didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį atsižvelgiant į tų išteklių biologines charakteristikas*.
https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=14&Target=14.4

5 COM(2019) 640, 2019 m. gruodžio 11 d.

6 COM(2020) 380, 2020 m. gegužės 20 d.

7 COM(2020) 381, 2020 m. gegužės 20 d.

lygmeniu[8] ir pagal ES tausios žvejybos partnerystės susitarimus, taip pat baigiant įgyvendinti ES kontrolės taisyklių peržiūrą[9]. Kova su NNN žvejyba visame pasaulyje taip pat yra svarbus 2016 m. bendro komunikato „Tarptautinis vandenynų valdymas“ aspektas[10]. Galiausiai, veiksmų, kuriais siekiama panaikinti NNN žvejybą, politikai tenka svarbus vaidmuo įgyvendinant ES jūrų saugumo darbotvarkę[11].

ES sistema, kuria siekiama užkirsti kelią NNN žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, įtvirtinta tarptautinėje žuvininkystės teisėje, visų pirma šiuose dokumentuose:

- 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje (UNCLOS),
- 1995 m. Jungtinių Tautų susitarime dėl žvejybos išteklių (UNFSA) ir
- 1993 m. Susitarime dėl skatinimo žvejybos laivams atviroje jūroje laikytis tarptautinių išsaugojimo ir valdymo priemonių (Atitikties susitarimas).

Šios priemonės aiškinamos ir pagrindžiamos teisiškai neprivalomomis priemonėmis, pavyzdžiui, Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) parengtomis priemonėmis, visų pirma 1995 m. Atsakingos žuvininkystės kodeksu (toliau – Elgesio kodeksas) ir 2001 m. Tarptautiniu veiksmų planu, kuriuo siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (toliau – IPOA IUU) – vienu iš kelių tarptautinių veiksmų planų, kurie buvo priimti kartu su Elgesio kodeksu. Visos šios teisinės priemonės – tiek privalomos, tiek neprivalomos – sudaro priemonių, kurios stiprina ir papildo viena kitą, rinkinį.

Be to, siekdama sustiprinti IPOA IUU įgyvendinimą, 2009 m. FAO priėmė Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti[12], kuris įsigaliojo 2016 m. birželio mėn.[13]. Susitarimas dėl uosto valstybės priemonių yra pirmoji ir vienintelė teisiškai privaloma visuotinė priemonė, kurios pagrindinis tikslas – tiesiogiai spręsti NNN žvejybos problemą. Nors šiuo susitarimu nekuriamos naujos tarptautinės kovos su NNN žvejyba priemonės, jame nustatomi būtiniausi standartai, kaip kovojant su NNN žvejyba naudotis uosto valstybės jurisdikcija. Kitas svarbus pastarųjų metų FAO indėlis, be kita ko, yra 2014 m. neprivalomos vėliavos valstybės veiksmų gairės, o 2017 m. buvo priimtos FAO neprivalomos laimikio dokumentavimo sistemų gairės. ES labai svariai prisidėjo prie šių iniciatyvų, padedančių toliau stiprinti tarptautinę žuvininkystės teisę ir teikiančių svarbias kovos su NNN žvejyba gaires.

Unikalus ES požiūris į kovą su NNN žvejyba grindžiamas Reglamentu (EB) Nr. 1005/2008. Priimdama ir įgyvendindama šį reglamentą ES pirmoji sukūrė visapusišką kovos su NNN žvejyba sistemą, kurią įgyvendinant ketinimai virsta veiksmais ir pasauliniu mastu sudaromos vienodos sąlygos žuvininkystės sektoriuje.

---

[8] Išsamus sąrašas skelbiamas adresu https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_lt

[9] 2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009, nustatantis Bendrijos kontrolės sistemą,
kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32009R1224

[10] ES aktyviai dalyvauja penkių regioninių tunų išteklių žvejybos valdymo organizacijų, dvylikos regioninių kitų išteklių žvejybos valdymo organizacijų ir kitų žuvininkystės organizacijų veikloje. Visas sąrašas pateikiamas adresu https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_lt

[11] https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime-security_lt.

[12] http://www.fao.org/port-state-measures/en/

[13] ES patvirtino Susitarimą 2011 m. birželio 20 d. Tarybos sprendimu 2011/443/ES.

Reglamente nustatyta, kad visos šalys – tiek valstybės narės, tiek ES nepriklausančios šalys – yra atsakingos už savo, kaip vėliavos, uosto, pakrantės ar rinkos valstybių, tarptautinių įsipareigojimų vykdymą. Paaiškėjo, kad tai yra skaidri ir nediskriminacinė priemonė, taikoma visiems laivams, užsiimantiems komerciniu žvejybos išteklių naudojimu, ir visiems ES subjektams, vykdantiems žvejybos veiklą su bet kuria vėliava.

Praėjus dešimčiai metų nuo NNN žvejybos reglamento įsigaliojimo, ES laikoma pagrindine dalyve kovojant su NNN žvejyba visame pasaulyje. Ryžtingi kovos su NNN žvejyba veiksmai dar labiau sustiprins ES vaidmenį šioje srityje.

2. Dabartinė padėtis. Pažanga, padaryta nuo 2015 m. komunikato paskelbimo

2015 m. komunikate nurodyta, kad reikia toliau tobulinti dabartinę sistemą ir galbūt supaprastinti bei modernizuoti NNN žvejybos reglamento įgyvendinimą, visų pirma pereinant nuo popierinės laimikio sertifikavimo sistemos prie elektroninės. Komisija paskelbė, kad toliau bendradarbiaus su ES nepriklausančiomis šalimis vesdama dialogą ir suteikdama galimybę teikti techninę pagalbą ir paramą vystymuisi toms šalims, kad jos galėtų spręsti NNN žvejybos problemas.

NNN žvejybos reglamente numatytos keturios tarpusavyje susijusios veiklos sritys:

- ES laimikio sertifikavimo sistema,
- valstybių narių savitarpio pagalbos sistema,
- bendradarbiavimo su ES nepriklausančiomis šalimis procesas ir
- NNN žvejybą vykdančių laivų sąrašas.

Per pastaruosius penkerius metus visos šios priemonės buvo veiksmingos kovojant su NNN žvejyba.

Nuo tada, kai buvo paskelbtas paskutinis komunikatas, buvo užfiksuota nemažai apčiuopiamų rezultatų. Šioje ataskaitoje apžvelgiami pagrindiniai 2019–2015 m. pasiekimai įgyvendinant NNN žvejybos reglamentą.

2.1 Bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis

➢ Valstybės narės ir jų, kaip vėliavos valstybių, atsakomybė

ES sustiprino savo veiksmus, susijusius su valstybių narių, kaip vėliavos valstybių, atsakomybe, priimdama naujas priemones savo laivyno veiklai už ES vandenų ribų veiksmingiau valdyti (angl. *SMEFF*)[14]. Visai ES laivų žvejybos veiklai, kuri vykdoma ne ES vandenyse arba priklauso regioninės žvejybos valdymo organizacijos (RŽVO) kompetencijai, turi būti suteiktas specialus vėliavos valstybės narės leidimas. Valstybės narės taip pat yra atsakingos už tinkamą šių žvejybos leidimų valdymą[15]. Komisija

[14] 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/2403, dėl tvaraus išorės žvejybos laivynų valdymo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1006/2008. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32017R2403

[15] 2019 m. birželio mėn. duomenys (išskyrus Bendrosios Vidužemio jūros žvejybos komisijos (GFCM) kompetencijos sritį): 5 843 žvejybos laivai, kuriems atitinkamai išduota 8 818 žvejybos leidimų.

perduoda leidimus atitinkamoms RŽVO ir ES nepriklausančioms šalims, su sąlyga, kad laikomasi atitinkamų sąlygų ir tinkamumo kriterijų. Be to, net ir ne ES vandenyse ES laivams toliau taikomos tiek ES kontrolės taisyklės[16], tiek NNN žvejybos reglamente nustatytos taisyklės.

Įvertinusi dabartinę žuvininkystės kontrolės sistemą, Komisija taip pat nusprendė pradėti jos peržiūrą. Komisijos pasiūlymas dėl jos peržiūros buvo priimtas 2018 m. gegužės 30 d.[17] Komisija nusprendė pasiūlyti keletą Kontrolės reglamento pakeitimų, taip pat tikslinių NNN žvejybos reglamento ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūros (EŽKA) steigimo reglamento pakeitimų. Bendras peržiūros tikslas – modernizuoti, sustiprinti ir supaprastinti ES žuvininkystės kontrolės sistemą ir išplėsti vienodas žuvininkystės kontrolės sąlygas. Visų pirma pasiūlymu paaiškinamos, sustiprinamos ir suderinamos vykdymo užtikrinimo nuostatos, ypač susijusios su priemonėmis dėl sunkių pažeidimų ir sankcijomis už juos. Be to, juo siekiama tokių užmojų:

- sukurti patikimesnę ir išsamesnę žvejybos duomenų sistemą, įskaitant visiškai skaitmeninę pranešimo apie laimikį sistemą, kuri būtų taikoma visiems ES žvejybos laivams[18];
- taikyti elektroninę sekimo sistemą visiems laivams, įskaitant mažus laivus;
- nustatyti naujas žvejybos produktų svėrimo procedūras;
- sugriežtinti mėgėjų žvejybos laimikio registravimo taisykles;
- gerinti ES ir importuojamų žvejybos ir akvakultūros produktų atsekamumą ir
- sugriežtinti žvejybos įrankių taisykles.

➢ Valstybės narės ir jų, kaip pakrantės valstybių, atsakomybė

Tos pačios kontrolės taisyklės, kurios taikomos ES laivams, taikomos ir ES vandenyse veiklą vykdantiems ES nepriklausančių šalių laivams, nebent su atitinkama ES nepriklausančia šalimi būtų susitarta kitaip.

Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis siekdama užkirsti kelią bet kokiai NNN žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją nustatyti. Ji taip pat ragina valstybes nares pranešti apie visus įtarimus dėl NNN žvejybos, kurią jų vandenyse vykdo ES nepriklausančių šalių laivai[19], ir visapusiškai pasinaudoti savitarpio pagalbos sistema, kad neteisėtai sužvejotos žuvys nepatektų į ES rinką. Komisija taip pat sudaro palankesnes sąlygas nuolatiniam valstybių narių ir ES nepriklausančių šalių bendradarbiavimui.

➢ Valstybės narės ir jų, kaip uosto valstybių, atsakomybė

Kontrolės reglamente numatyta tinkama uosto kontrolės sistema, įskaitant patikrinimus uoste arba iškraunant laimikį. NNN žvejybos reglamentu papildoma ir numatoma veiksminga į valstybių narių uostus įplaukiančių ES nepriklausančių šalių žvejybos laivų inspektavimo uoste sistema.

---

[16] 2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009, nustatantis Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32009R1224

[17] COM (2018) 368 *final*, 2018 m. gegužės 30 d.

[18] Įskaitant trumpesnius nei 12 metrų laivus.

[19] 2016–2017 m. valstybės narės pranešė apie 36 pastebėtus užsienio žvejybos laivus. Informacija grindžiama 2016–2017 m. valstybių narių ataskaitomis pagal 55 straipsnio 1 dalį.

Savo ataskaitose Komisijai valstybės narės pateikia informaciją apie inspektavimo uostuose rezultatus ir apie ES nepriklausančių šalių žvejybos laivų tiesiogiai iškraunamus ir perkraunamus žvejybos produktus[20].

2016–2017 m. ES uostuose laimikį iškrovė 4 349 ne ES laivai, o ES valstybės narės inspektavo 635 iš jų.

➢ Valstybės narės ir jų, kaip rinkos valstybių, atsakomybė: laimikio sertifikavimo sistema

Kadangi ES yra viena didžiausių žvejybos produktų rinkų pasaulyje, ji atsakinga už tai, kad žvejybos produktai, gauti vykdant NNN žvejybą, nepasiektų jos rinkos.

Paaiškėjo, kad NNN žvejybos reglamentu nustatyta laimikio sertifikavimo sistema yra veiksminga siekiant užtikrinti, kad tokiu būdu sužvejotos žuvys nepatektų į ES rinką.

Daugiau kaip 92 šalys pranešė Komisijai apie savo institucijas, įgaliotas patvirtinti į ES rinką eksportuojamiems produktams išduotuose laimikio sertifikatuose nurodytos informacijos teisingumą (toliau – kompetentingos institucijos). Valstybių narių kompetentingoms institucijoms dėl importo kasmet pateikiama vidutiniškai apie 200 000 laimikio sertifikatų ir 25 000 pareiškimų dėl perdirbimo[21]. 2016–2019 m., taikant NNN žvejybos laimikio sertifikavimo sistemą, toliau mažėjo atsisakymo į ES rinką importuoti žuvininkystės produktus atvejų skaičius.

Kaip numatyta 2015 m. komunikate, 2019 m. gegužės mėn. Komisija įdiegė[22] IT sistemą, pavadintą CATCH, kuri skirta laimikio sertifikatams ir susijusioms importo procedūroms skaitmeninti. Sistemos CATCH tikslas – sukurti internetinę taikomąją programą, kuria naudojantis būtų lengviau tvarkyti oficialius dokumentus ir automatizuoti susijusias procedūras, kaip nustatyta NNN žvejybos reglamente. Galutinis tokios visos ES mastu taikomos sistemos tikslas – palengvinti ir suderinti valstybių narių kompetentingų institucijų vykdomas tikrinimo procedūras bei padėti užtikrinti vienodas sąlygas ES importuotojams.

Su sistema CATCH susiję pokyčiai atitinka 2017 m. priimtas FAO neprivalomas laimikio dokumentavimo sistemų gaires[23]. Sistema CATCH kuriama TRACES – jau veikiančioje platformoje, kurioje dalyvauja 30 000 naudotojų iš daugiau kaip 80 pasaulio šalių. Valstybių narių institucijos ir ES importuotojai nuo 2005 m. naudojasi platforma TRACES atlikdami tikrinimus, susijusius su ES vidaus prekybai gyvūnais, maistu, pašarais ir augalais ir jų importui taikomais sanitariniais reikalavimais; dabar ji taip pat naudojama laimikio sertifikatams tikrinti. Į Komisijos pasiūlymą peržiūrėti Kontrolės reglamentą įtrauktos teisinės nuostatos dėl CATCH naudojimo. Tai, ar sistemą CATCH naudoti bus privaloma, priklausys nuo šiuo metu atliekamos žuvininkystės kontrolės

[20] Taip pat pagal NNN žvejybos reglamento 55 straipsnio 1 dalį.

[21] Komisijos skaičiavimai, grindžiami valstybių narių pranešimais pagal NNN žvejybos reglamento 18 straipsnio 5 dalį.

[22] Kasmet sistemos CATCH plėtrai skiriama vidutiniškai 350 000 EUR.

[23] http://www.fao.org/iuu-fishing/international-framework/voluntary-guidelines-for-catch-documentation-schemes/en/

sistemos peržiūros baigimo ir įsigaliojimo. Iki to laiko ES šalys ir jų nacionaliniai veiklos vykdytojai šia sistema naudosis savanoriškai[24].

Komisija daugiausia dėmesio skiria šiuo metu JT CEFACT (Jungtinių Tautų prekybos lengvinimo ir elektroninio verslo centro) darbui, vykdomam siekiant išnagrinėti, kaip būtų galima naudoti FLUX formatą sąveikai su ES nepriklausančių šalių IT aplinka, skirta žvejybos produktams tikrinti, užtikrinti. Ji taip pat siekia sukurti elektroninę keitimosi sertifikatais sistemą (EU CSW-CERTEX[25]), skirtą visoms ES muitinėms, pagal ES iniciatyvą „Vieno langelio aplinka muitinėms“. Sistema CATCH turėtų tapti EU CSW-CERTEX dalimi.

- Valstybių narių, Komisijos ir ES nepriklausančių šalių savitarpio pagalbos sistemos naudojimas

NNN žvejybos reglamento 51 straipsniu nustatyta savitarpio pagalbos sistema pasiteisino padedant valstybėms narėms įgyvendinti NNN žvejybos reglamentą. Šiai užduočiai vykdyti visos valstybės narės yra paskyrusios bendrus NNN žvejybos klausimais dirbančius ryšių palaikymo pareigūnus.

Naudodamosi sistema valstybės narės ir Komisija gali lengviau bendradarbiauti tarpusavyje ir su ES nepriklausančiomis šalimis. Tai labai svarbu siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai tiriami NNN žvejybos atvejai ir kad už ją būtų taikomos sankcijos. Sistema sudarytos palankesnės sąlygos nuolat keistis informacija apie perspėjimus, žvalgybinę informaciją ir tyrimų, atliktų esant įtarimų dėl NNN žvejybos, rezultatus.

Nuo 2015 m. Komisija valstybių narių bendriems ryšių palaikymo pareigūnams yra išsiuntusi daugiau kaip 170 perspėjimų, kuriuose pateikė gaires, kaip jie turėtų vykdyti rizikos padėties patikrinimus, ir paprašė atlikti tyrimus dėl numanomos NNN žvejybos veiklos ir sunkių pažeidimų. Valstybės narės taip pat nuolat remiasi NNN žvejybos reglamento nuostatomis dėl savitarpio pagalbos, kad galėtų bendradarbiauti tarpusavyje ir su ES nepriklausančių šalių administracinėmis institucijomis. Apskritai dėl to NNN žvejybos reglamentas įgyvendinamas geriau. Paaiškėjo, kad aktyvus savitarpio pagalbos naudojimas yra veiksmingas užkertant kelią iš NNN žvejybos gautų žvejybos produktų, kurių vertė – milijonai eurų, importui į ES rinką, ypač iš Somalio pusiasalio.

2.2 Bendradarbiavimas su ES nepriklausančiomis šalimis

Nuo 2015 m. Komisija nuolat bendrauja su keliomis ES nepriklausančiomis šalimis ir teikia joms paramą vykdant jų esmines žuvininkystės reformas. Dėl tokių reformų buvo peržiūrėti nacionalinės teisės aktai, suderinant juos su tarptautiniais įsipareigojimais, sukurtos stipresnės administracinės struktūros ir patobulintos stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemos. Taip ES tausios žvejybos partnerystės susitarimai su ES nepriklausančiomis šalimis taip pat padėjo sustiprinti valdymą, be to, padidėjo ES nepriklausančių šalių pajėgumai ir kovos su NNN žvejyba priemonių naudojimas.

[24] Daugiau informacijos apie sistemą pateikiama adresu https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/catch-it-system_en.pdf

[25] https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs/eu-single-window-environment-for-customs_en

Konkrečios priemonės įgyvendintos pagal tausios žvejybos partnerystės susitarimų sektorinės paramos komponentą.

Apskritai ES nepriklausančios šalys aktyviai sprendė NNN žvejybos problemą ir parodė, kad nori imtis ryžtingesnių veiksmų. Tai rodo, kad jos jaučia atsakomybę už reformas, kurias įgyvendinant jų žuvininkystės kontrolės sistemos priderinamos prie tarptautinių standartų. Tačiau remiantis patirtimi matyti, kad tik stipri ir nuolatinė politinė valia gali padėti pasiekti ilgalaikių rezultatų užtikrinant stabilią žvejybos atitiktį reikalavimams.

- Vienodų sąlygų sudarymas vykdant dialogą

Dvišaliai dialogai NNN žvejybos klausimais su ES nepriklausančiomis šalimis tebėra pagrindinis bendradarbiavimo pagal NNN žvejybos reglamentą elementas.

Tai, ar Komisija pradeda dialogą, lemia įvairūs rodikliai, pagal kuriuos nustatomas priemonių, kurių ėmėsi įvairios šalys kovodamos su NNN žvejyba, veiksmingumas.

Atliekant šį vertinimą atsižvelgiama į tai, ar ES nepriklausančios šalys veikia kaip vėliavos, pakrantės, uosto ar rinkos valstybės. Atitinkami rodikliai – tarptautinės teisės priemonių laikymasis, neprivalomų gairių įgyvendinimas, veiksmingas RŽVO priemonių įgyvendinimas, laivyno politika, nacionalinei jurisdikcijai priklausančių vandenų išteklių išsaugojimas, valdymas ir kontrolė, vykdymo užtikrinimo sistemos ir žuvininkystės produkcijos (išteklių, laivynų) arba prekybos srautų mastas. Vertinime taip pat atsižvelgiama į informaciją apie šalies praeitį, susijusią su NNN žvejyba, ypač daug dėmesio atitinkamais atvejais skiriant konkretiems suvaržymams, su kuriais susiduria besivystančios šalys.

Nuo NNN žvejybos reglamento įsigaliojimo Komisija yra užmezgusi dialogą ar pradėjusi kitokį bendradarbiavimą su daugiau kaip 60 šalių. Nuo 2012 m. vedant dialogą su 26 šalimis[26], aktyviai remiant Komisijai, 15 partnerių sėkmingai reformavo savo žuvininkystės valdymo sistemas suderindamos savo, kaip vėliavos, uosto ir rinkos valstybių, tarptautinius įsipareigojimus reglamentuojančias teisines sistemas.

Tačiau kitais atvejais neformalus dialogas nėra pakankamai atgrasanti priemonė, kad ES nepriklausanti šalis pašalintų nustatytus trūkumus.

NNN žvejybos reglamentu nustatyta šiuo metu plačiai žinoma „kortelių sistema“[27], kuria Komisijai suteikiami įgaliojimai pranešti ES nepriklausančiai šaliai apie riziką, kad ji gali būti pripažinta šalimi, nebendradarbiaujančia kovojant su NNN žvejyba (įspėjamojo pripažinimo procedūra, vadinamoji „geltonoji kortelė“). Komisija užmezga oficialų dialogą su įspėjimą gavusią šalimi ir pradeda bendradarbiauti remdamasi veiksmų planu.

Nuo 2015 m. pabaigos sėkmingai panaikintos septynios geltonosios kortelės ir atitinkamose šalyse įvykdytos svarbios žuvininkystės sektoriaus reformos. Per tą patį laikotarpį buvo išduotos devynios geltonosios kortelės, taip oficialiai užmezgant dialogą nustatytiems trūkumams pašalinti[28].

[26] Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008 31 ir 32 straipsniai.

[27] https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf

[28] *Ibid*.

Tais atvejais, kai įspėjimą gavusi šalis neišsprendžia problemų, apie kurias pranešta, nesilaikydama savo tarptautinių įsipareigojimų, Komisija ją pripažįsta šalimi, nebendradarbiaujančia kovojant su NNN žvejyba (pripažinimo procedūra, „raudonoji kortelė“).

Įspėjamasis pripažinimas nėra susijęs su jokiomis sankcijomis, o pripažinimo procedūra jau turi svarbių pasekmių, įskaitant prekybos draudimus. Valstybės narės privalo neleisti importuoti laukinių jūrų gyvūnų produktų, kuriuos sužvejoja su pripažintos ES nepriklausančios šalies vėliava plaukiojantys laivai.

Po pripažinimo Komisija pateikia pasiūlymą Tarybai įtraukti šalį į nebendradarbiaujančių trečiųjų šalių sąrašą (toliau – įtraukimo į sąrašą procedūra).

Įtraukus šalį į juodąjį sąrašą taikomas ne tik prekybos draudimas, bet ir tokios priemonės kaip:

- draudimas pirkti žvejybos laivus iš tos šalies;
- draudimas tokioms šalims perregistruoti su valstybės narės vėliava plaukiojančius laivus;
- draudimas sudaryti frachtavimo susitarimus;
- draudimas eksportuoti ES žvejybos laivus;
- draudimas sudaryti privačius prekybos susitarimus su ES subjektais;
- draudimas vykdyti jungtines žvejybos operacijas su ES;
- galimas galiojančių dvišalių žvejybos susitarimų ar partnerystės denonsavimas ir (arba)
- derybų dėl dvišalių žvejybos susitarimų sudarymo ar partnerystės ryšių užmezgimo sustabdymas.

Nuo 2015 m. pabaigos buvo sėkmingai panaikinta viena raudonoji kortelė ir atitinkama šalis buvo išbraukta iš sąrašo, o joje įvykdytos svarbios reformos. Per tą patį laikotarpį buvo išduotos dvi raudonos kortelės, taip oficialiai užmezgant dialogą dėl svarbiausių nustatytų trūkumų, o Taryba vėliau įtraukė atitinkamas šalis į sąrašą[29]. Vienu atveju buvo būtina denonsuoti tausios žvejybos partnerystės susitarimą pagal NNN žvejybos reglamento 38 straipsnį.

Bendradarbiavimas palaikant dialogą su ES nepriklausančiomis šalimis duoda apčiuopiamų rezultatų ir padeda užtikrinti geresnį valdymą, visų pirma, kalbant apie:

- peržiūrėtus teisės aktus;
- nacionalinių veiksmų planų (NPOA) priėmimą pagal FAO IPOA IUU;
- griežtesnes sankcijas;
- geresnį įvairių atitinkamų valdžios institucijų bendradarbiavimą, koordinavimą ir mobilizavimą; ir
- politinį įsipareigojimą aukščiausiu lygiu kovoti su NNN žvejyba.

Vykdant dialogo procesus šalims sudarytos sąlygos tobulinti stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemas gerinant žvejybos veiklos stebėseną, įskaitant laivų stebėjimo sistemos (LSS) reikalavimus nacionaliniams ir tolimosios žvejybos laivynams, taip pat

[29] *Ibid*.

inspektavimo ir kontrolės procedūras. Tačiau, kaip matyti naujausiu geltonosios kortelės išdavimo atveju, dėl nepakankamų pastangų gali greitai pablogėti kovos su NNN žvejyba sistemos, todėl kortelė gali būti išduota antrąkart.

- Sąjungininkų tinklo kūrimas

Kovojant su NNN žvejyba reikia imtis koordinuotų veiksmų, nes nė viena šalis negali pasiekti sėkmingų rezultatų veikdama viena pati. Remiantis patirtimi, kova su NNN žvejyba yra daug veiksmingesnė, jei esama sinergijos regioniniu lygmeniu, o ne tais atvejais, kai veiksmų imasi pavienės šalys. Kai šalis stiprina savo NNN žvejybos kontrolės sistemą, kyla pavojus, kad taisyklių nesilaikantys asmenys gali persikelti į kitas šalis, kuriose taikomi ne tokie griežti įstatymai ir kontrolė.

Todėl sėkmingų rezultatų galima pasiekti tuo atveju, jei tarptautiniu lygmeniu kuo daugiau šalių nuolat aktyviai ir budriai kovoja su NNN žvejyba. Drauge su pagrindinėmis žvejybos šalimis sudarytos dvišalės kovos su NNN žvejyba darbo grupės. Jos yra nuolat vykdomų mainų ir atitinkamų kovos su NNN žvejyba veiksmų platforma.

Atsižvelgdama į bendros žuvininkystės politikos išorės aspektą, ES[30] skatina RŽVO veiksmus, grindžiamus ES principais ir standartais. Kartu su kitomis šalimis ES aktyviai remia pastangas stiprinti RŽVO taikomas kovos su NNN žvejyba priemones, įskaitant kryžminį NNN žvejybą vykdančių laivų įtraukimą į atitinkamus jų sąrašus ir nuostatas, kuriomis baudžiami NNN žvejybą vykdantys subjektai.

Komisija remia įvairias regionines iniciatyvas, pavyzdžiui, Pietryčių Azijos valstybių asociacijoje (ASEAN) sukurti kovos su NNN žvejyba tinklą – operatyvinę keitimosi informacija realiuoju laiku platformą, kuri praktiniu būdu paremtu ASEAN narių kasdienę veiklą. Bendradarbiavimas su regioninėmis ir subregioninėmis institucijomis taip pat skatinamas įgyvendinant regioninius gebėjimų stiprinimo projektus, kuriais remiamas žuvininkystės vystymas ir valdymas, įskaitant gebėjimų kovoti su NNN žvejyba stiprinimą.

- Laimikio sertifikavimo sistemų skatinimas

Svarbi dialogo su ES nepriklausančiomis šalimis dalis skirta jų importo ir eksporto atsekamumo sistemoms. ES nepriklausančios šalys privalo įrodyti, kad gali išduoti patikimus laimikio sertifikatus. Vadovaudamasi FAO neprivalomomis laimikio dokumentavimo sistemų gairėmis, Komisija teikia rekomendacijas dėl patobulinimų ir kai kuriais atvejais rengia mokymus vietoje apie tai, kaip tvirtinti ES laimikio sertifikatus ir atlikti susijusius patikrinimus.

- Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių įgyvendinimo skatinimas

Susitarimas dėl uosto valstybės priemonių įsigaliojo 2016 m. birželio 5 d. ES Susitarimą patvirtino 2011 m. birželio 20 d. Tarybos sprendimu[31].

[30] Atstovaujama Europos Komisijos.

[31] 2011 m. birželio 20 d. Tarybos sprendimas dėl Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, patvirtinimo Europos Sąjungos vardu (2011/443/ES).

Susitarimas dėl uosto valstybės priemonių yra pirmasis privalomas tarptautinis susitarimas, konkrečiai skirtas NNN žvejybai. Jo tikslas – užkirsti kelią NNN žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, neleidžiant NNN žvejybos veiklą vykdantiems laivams naudotis uostais ir iškrauti sužvejotą laimikį Taigi Susitarimu dėl uosto valstybės priemonių sumažinamos paskatos tokiems laivams tęsti veiklą ir kartu užkertamas kelias iš NNN žvejybos gautiems žvejybos produktams patekti į nacionalines ir tarptautines rinkas.

Šiuo metu Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių yra pasirašiusios daugiau kaip 65 šalys. Jis davė tikrai gerų rezultatų. Kelios naujosios šalys prisijungė prie Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių ir jį ratifikavo pradėdamos su žuvininkyste susijusių savo teisinių sistemų reformas – iš dalies tai lėmė dialogas su ES NNN žvejybos klausimais.

Tačiau ratifikavimas yra tik pirmas žingsnis praktiškai įgyvendinant šią sutartį. Susitarime dėl uosto valstybės priemonių numatyti ir finansavimo besivystančioms šalims mechanizmai, taip pat techninė pagalba ir gebėjimų stiprinimas pagal FAO pasaulinę gebėjimų kūrimo programą. ES ir Komisija teikia finansavimą šiai programai remti.

- Dialogo NNN žvejybos klausimais poveikis tausios žvejybos partnerystės susitarimus pasirašiusioms šalims

Yra aiškus ryšys tarp ES tausios žvejybos partnerystės susitarimų[32] su šalimis partnerėmis ir ES kovos su NNN žvejyba. Šiuo metu yra sudaryta 20 tausios žvejybos partnerystės susitarimų su Atlanto, Indijos ir Ramiojo vandenyno šalimis partnerėmis, 13 iš jų turi galiojančius protokolus, pagal kuriuos leidžiama vykdyti žvejybos veiklą.

Tausios žvejybos partnerystės susitarimai padeda siekti kovos su NNN žvejyba politikos tikslų pasitelkiant tokias priemones kaip gebėjimų stiprinimo programos ir mokymai, ir stiprinant stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemas, įskaitant elektronines pranešimo sistemas ir kt. Tai turi teigiamą šalutinį poveikį kovojant su NNN žvejyba.

Siekdama užtikrinti, kad bendros žuvininkystės politikos išorės aspektas būtų nuoseklus, Komisija siūlo denonsuoti visus galiojančius dvišalius žvejybos susitarimus ar žvejybos partnerystės susitarimus tuo atveju, jei ES nepriklausanti šalis nevykdo savo įsipareigojimų kovoti su NNN žvejyba, kaip nustatyta NNN žvejybos reglamento 38 straipsnyje.

Nors trečiosios šalies įtraukimas į sąrašą kaip šalies, nebendradarbiaujančios kovojant su NNN žvejyba (išduodant jai raudonąją kortelę) reiškia, kad galiojantis tausios žvejybos partnerystės susitarimas nutraukiamas, Komisija savo iniciatyva neatnaujina tausios žvejybos partnerystės susitarimo protokolų ir su šalimis, kurios nepašalino trūkumų, nustatytų išduodant geltonąsias korteles.

- Parama ES nepriklausančioms šalims

Dialogus dėl NNN žvejybos dažnai papildo iš įvairių šaltinių teikiamos paramos programos.

[32] https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements_lt

ES, glaudžiai bendradarbiaudama su FAO ir Pasaulio banku, skatina įvairių paramos teikėjų veiklos koordinavimą siekiant užtikrinti, kad parama būtų teikiama atsižvelgiant į nustatytus poreikius. Dėl to taip pat turėtų būti lengviau išvengti paramos dubliavimo.

ES ir Komisija teikia finansavimą pagal FAO Pasaulinę gebėjimų kūrimo programą. Šia programa siekiama teikiant techninę pagalbą ir stiprinant gebėjimus padėti besivystančioms šalims įgyvendinti Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių. Be to, Komisija, dažnai kartu su EŽKA, reaguodama į konkrečius prašymus, tam tikroms ES nepriklausančioms šalims rengia specialiai pritaikytas gebėjimų stiprinimo sesijas laimikio sertifikavimo ir stebėsenos, kontrolės ir priežiūros priemonių bei politikos klausimais.

Siekdama sustiprinti laimikio sertifikatuose pateikiamos informacijos tikrinimą, nuo 2016 m. Komisija taip pat sudarė palankesnes sąlygas EŽKA ir Europos jūrų saugumo agentūrai (EMSA) kurti naujas EŽKA elektroninių stebėjimo priemonių (EŽKA integruotų jūrų paslaugų) funkcijas. Šių funkcijų tikslas – padėti atgrasyti nuo NNN žvejybos visame pasaulyje (pavyzdžiui, prie Vakarų Afrikos krantų ir Šiaurės Atlanto bei Arkties teritorijose) ir padidinti atgrasymo nuo jos mastą. Komisija taip pat padėjo EŽKA imtis įvairių žvejybos inspektorių gebėjimų stiprinimo veiksmų ES nepriklausančiose šalyse.

ES teikia tikslinį vystymosi finansavimą Afrikai, Ramiojo vandenyno regionui ir Indijos vandenyno regionui siekdama, kad būtų remiama tausios žuvininkystės plėtra ir valdymas. Tai apima veiksmus, kuriais siekiama padėti stiprinti tų šalių gebėjimus kovoti su NNN žvejyba. Visų pirma ES skyrė:

- 35 mln. EUR Ramiojo vandenyno regione esančioms AKR valstybėms įgyvendinant Ramiojo vandenyno valstybių ir Europos Sąjungos jūrų partnerystę[33],
- 15 mln. EUR Vakarų Afrikai pagal geresnio regioninio žuvininkystės valdymo Vakarų Afrikoje programą (PESCAO[34]) ir
- 28 mln. EUR Indijos vandenyno regionui pagal programą ECOFISH[35].

Kalbant apie Ramiojo vandenyno valstybių ir Europos Sąjungos jūrų partnerystę, kovos su NNN žvejyba veiksmams skirtas biudžetas yra 3,9 mln. EUR. Šiomis priemonėmis siekiama pagerinti vandenynų ir priekrantės žvejybos stebėseną, kontrolę ir priežiūrą, teisės aktus, prieigą prie informacijos (skaidrumą) ir veiksmingą jūrų rajonų valdymą.

NNN žvejybos priemonėms ir projektams pagal programą PESCAO planuojama skirti 7,9 mln. EUR. Pagal šį projektą įgyvendinamos priemonės, be kita, ko, apima techninę pagalbą, kurią EŽKA, remdamasi ES patirtimi, koordinuotai teikia Subregioninei žuvininkystės komisijai (SRFC), Žvejybos Gvinėjos įlankos vakarų centrinėje dalyje komitetui (FCWC) ir jų valstybėms narėms. Konkrečiai, 2019 m. EŽKA regione surengė penkias mokymo sesijas žvejybos stebėsenos, kontrolės ir priežiūros, taip pat patikrinimų ir laivų stebėjimo sistemos (LSS), automatinio identifikavimo sistemos (AIS), radijo ryšio ir palydovinių vaizdų naudojimo klausimais. Ji taip pat teikė paramą vienos šalies

[33] Finansuojama 11-ojo Europos plėtros fondo (EPF) lėšomis, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.058.01.0001.01.ENG.

[34] *Ibid*.

[35] *Ibid*.

žuvininkystės teisės aktų peržiūrai ir kitos šalies nacionalinio kovos su NNN žvejyba veiksmų plano priėmimui. Įgyvendinant programą PESCAO, 2019 m. Subregioninė žuvininkystės komisija surengė tris jungtines kontrolės kampanijas, kuriose dalyvavo bent trys valstybės narės ir kurias rėmė EŽKA ir Prancūzijos karinis jūrų laivynas. Per šias kampanijas buvo atlikti 157 inspektavimai. Įgyvendinant programą PRSCAO bus teikiama parama diegiant regionines LSS sistemas abiejuose subregionuose, todėl gerokai padidės jų gebėjimai kovoti su NNN žvejyba.

Į programą ECOFISH įtrauktas specialus ramstis, kuriuo siekiama stiprinti kovos su NNN žvejyba Indijos vandenyno vakarinėje dalyje gebėjimus. 4,4 mln. EUR skiriama projektams, kuriais daugiausia siekiama rengti mokymus žvejybos inspektoriams, sudaryti sąlygas dalyvauti jungtiniame patruliavime ir palengvinti LSS duomenų naudojimą ir keitimąsi jais regioniniu lygmeniu[36].

ES taip pat padėjo šalims partnerėms užtikrinti tinkamą laimikio sertifikavimo sistemos įgyvendinimą, pavyzdžiui, per kovos su NNN žvejyba darbo grupes, įsteigtas su pagrindinėmis ES nepriklausančiomis žvejybos šalimis, surengdama praktinius seminarus.

2.3 Kitos tarptautinio bendradarbiavimo sistemos ir bendradarbiavimas su suinteresuotosiomis šalimis

Pastaraisiais metais visame pasaulyje gerokai padidėjo informuotumas apie kovos su NNN žvejyba svarbą. NNN žvejyba yra nuolat aptariama tema tokiuose forumuose kaip G 20, G 7 ir Davoso ekonomikos forumas.

Komisija sustiprino bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą su tarptautiniais partneriais, pavyzdžiui, su Pasaulio banku, FAO, Interpolu ir Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuru (UNODC), siekdama užtikrinti, kad taikomos priemonės tarpusavyje derėtų, ir sukurti ES bendradarbiavimo su konkrečiomis ES nepriklausančiomis šalimis sinergiją.

Įgyvendinant struktūrinį bendradarbiavimą su ES vadovaujamomis karinio jūrų laivyno pajėgomis (EUNAVFOR)[37] galima geriau nustatyti NNN žvejybos atvejus prie Somalio pusiasalio. Veiksmų derinimas su priemonėmis, kurių imamasi pagal ES jūrų saugumo darbotvarkę, taip pat naudingas struktūriškai reaguojant į galimas grėsmes, susijusias su NNN žvejyba ir šios srities nusikaltimais jūroje.

Rinkos ir tolimojo susisiekimo patariamosios tarybos yra viena iš forumų, kuriuose nuolat bendradarbiaujama ir keičiamasi informacija su suinteresuotosiomis šalimis, rūšių. Komisija taip pat gauna nevyriausybinių organizacijų (NVO) teikiamus perspėjimus ir duomenis apie įtariamą NNN žvejybą įvairiose pasaulio dalyse. Ji taip pat palaiko nuolatinį dialogą su NVO klausimais, susijusiais su NNN žvejyba.

[36] Komisijos sprendimo dėl 2018 m. Rytų ir Pietų Afrikai ir Indijos vandenynui skirtos metinės veiksmų programos, finansuotinos 11-ojo Europos plėtros fondo lėšomis, 2 priedas.

[37] Naudodamasi EUNAVFOR teikiama informacija, Komisija analizuoja ir Indijos vandenyno tunų komisijai perduoda laivų, kurie galimai užsiima žvejyba ir su žvejyba susijusia veikla, ypač veikla, kuri galėtų būti laikoma pažeidžiančia taikomas išsaugojimo ir valdymo taisykles, stebėjimo ir vaizdų iš oro medžiagą.

NVO taip pat atlieka svarbų vaidmenį kovojant su NNN žvejyba. Jos įgyvendina įvairias iniciatyvas, kuriomis siekiama dialoguose NNN žvejybos klausimais dalyvaujančioms šalims padėti prisitaikyti prie klimato kaitos. Pavyzdžiui, jos padeda nustatyti problemas ir galimus sprendimus. Jų propaguojamoji veikla padeda daryti įtaką veiklos vykdytojų elgesiui ir vartotojų pasirinkimui. Be to, NVO teikia naudingos informacijos apie įtariamą NNN žvejybą. Tais atvejais Komisija imasi atitinkamų veiksmų.

3. Pagrindinės su NNN žvejybos reglamento įgyvendinimu susijusios problemos

3.1 Įgyvendinimas ES

Kol vėliavos valstybės narės, kurios skirtingai aiškina vykdymo užtikrinimo taisykles, taiko skirtingas priemones ir sankcijas už sunkius pažeidimus, ES nebus galima pasiekti visiškai vienodų sąlygų. Siekiant išspręsti šią problemą, Komisijos pasiūlyme dėl ES žuvininkystės kontrolės sistemos peržiūros paaiškinamos, sustiprinamos ir suderinamos vykdymo užtikrinimo nuostatos, kurios šiuo metu išdėstytos tiek dabartiniame Kontrolės reglamente, tiek NNN žvejybos reglamente. Bus svarbu, kad teisėkūros institucijos pasiektų susitarimą, kuriuo šis tikslas būtų išsaugotas.

Be to, atliekant šią peržiūrą reikia nustatyti privalomo skaitmeninio laimikio sertifikato (angl. CATCH) naudojimo teisinį pagrindą, kad sistema būtų kuo veiksmingesnė. Labiau techniniu lygmeniu reikia užtikrinti jos sąveikumą su kitomis ES IT aplinkomis (pavyzdžiui, kad visos ES muitinės administracijos galėtų keistis elektroniniais sertifikatais (CERTEX)), taip pat su ES nepriklausančių šalių žuvininkystės kontrolės IT aplinkomis, pageidautina, taikant vieną bendrą sprendimą[38]. Naudojantis CERTEX būtų galima paprasčiau įgyvendinti tarpagentūrinį bendradarbiavimą ir kryžminius importo patikrinimus.

- Dialogas su ES nepriklausančiomis šalimis

Pagrindinė problema, su kuria dažnai susiduriama įgyvendinant NNN žvejybos reglamentą trečiųjų šalių atžvilgiu, yra sutelkti pakankamai politinės valios, kad būtų galima peržiūrėti teisines sistemas ir suderinti jas su atitinkamais tarptautiniais įsipareigojimais. Šiomis aplinkybėmis labai svarbu nustatyti atgrasomąsias, proporcingas ir neatidėliotinas priemones ir sankcijas siekiant užtikrinti, kad pažeidėjai negautų naudos iš NNN žvejybos veiklos.

Sukūrus teisinę sistemą, pagrindinis uždavinys yra ją veiksmingai ir aktyviai įgyvendinti. Tam reikia laiko, išteklių, valios, įgūdžių ir praktinės patirties. Todėl reikia teikti techninę pagalbą ir finansinę paramą. Ją turėtų teikti specializuotos agentūros. Reikėtų koordinuoti tokio gebėjimų stiprinimo finansavimą, kad būtų išvengta nereikalingo pastangų dubliavimo. Remiantis šiuo atžvilgiu įgyta patirtimi matyti, kad viešieji advokatai, teisėjai ir kiti teisininkai turi būti geriau susipažinę su žuvininkystės teisės

[38] UN/CEFACT (Jungtinių Tautų prekybos lengvinimo ir elektroninio verslo centras) šiuo metu atlieka svarbų darbą siekdamas išnagrinėti galimybę šiuo tikslu naudoti FLUX formatą.

aktų ypatumais, taip pat su susijusiomis stebėsenos, kontrolės ir priežiūros prievolėmis. Jungtinių Tautų organizacijų specializuotų agentūrų, pavyzdžiui, FAO, UNODC ar Interpolo, vykdomas gebėjimų stiprinimas suteikia unikalią galimybę užtikrinti, kad pažeidėjai netektų savo neteisėtos veiklos teikiamos naudos.

Kitas uždavinys, spręstinas ilgesniuoju laikotarpiu, yra siekis išvengti recidyvizmo. Pagrindinis tikslas, kurio reikia siekti šioje srityje – išlaikyti būtiną politinę valią.

- Tarptautinio valdymo stiprinimas siekiant kovoti su NNN žvejyba

Tolesnis Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių ratifikavimas bei tai, kad visos šalys jį veiksmingai ir visiškai įgyvendintų, bus vienas iš pagrindinių uždavinių per ateinančius kelerius metus. ES surengs trečiąjį Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių šalių susitikimą Briuselyje. Šis labai svarbus daugiašalis susitikimas bus pirmoji proga peržiūrėti ir įvertinti Susitarimo veiksmingumą. Šia proga FAO taip pat pristatys padėtį, susijusią su pasaulinės keitimosi informacija sistemos (GIES) kūrimu siekiant sudaryti palankesnes sąlygas susitarimo šalims keistis informacija apie atsisakymą leisti atplaukti į uostą ir inspektavimo rezultatus. Kalbant apie sąveikumą su kitomis IT sistemomis, IT plėtra vėlgi teiks ir galimybių, ir kels iššūkių.

RŽVO uždavinys – pasiekti susitariančiųjų šalių sutarimą dėl kovos su NNN žvejyba priemonių, visų pirma susijusių su kryžminiu NNN žvejybą vykdančių laivų įtraukimu į RŽVO sąrašus, nuostatų, nukreiptų prieš NNN žvejybą vykdančius subjektus, rengimu ir skaidresnėmis taisyklėmis dėl tikrosios laivų nuosavybės.

Kita svarbi problema kyla dėl to, kad vėliavos valstybės „parduoda“ savo vėliavas ne ES šalių veiklos vykdytojams. Šios valstybės, kurių vėliavos dažnai vadinamos „patogiomis vėliavomis“, dažnai su savo vėliava registruotų laivų atžvilgiu netaiko jurisdikcijos ir nevykdo veiksmingos jų kontrolės. Uždavinys turi būti užtikrinti, kad tokios šalys laikytųsi savo, kaip vėliavos valstybių, įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę žuvininkystės srityje ir užtikrintų geresnį tarpagentūrinį žuvininkystės kontrolės institucijų ir už žvejybos laivų (įskaitant transportinius refrižeratorinius ir aprūpinimo laivus) registravimą atsakingų institucijų bendradarbiavimą.

Skaidrumas yra labai svarbus veiksnys siekiant užtikrinti geresnę kontrolę ir atgrasyti nuo galimos NNN žvejybos. Reikia viešai skelbti daugiau informacijos apie taikomas taisykles ir atitinkamus laivus. Visos šalys privalo paskelbti nacionalinės teisės aktus, susijusius su jų išteklių valdymu ir išsaugojimu, taip pat su sąlygomis, kuriomis reglamentuojama su jų vėliava plaukiojančių žvejybos laivų ir ES nepriklausančių šalių laivų, vykdančių žvejybos veiklą jų vandenyse, veikla (įskaitant viešuosius laivyno registrus, žvejybos licencijas ir leidimus ir FAO pasauliniame žvejybos laivų, transportinių refrižeratorinių laivų ir aprūpinimo laivų registre esančius laivus). Reikia, kad būtų sudaryta daugiau skaidrių prieigos prie žvejybos plotų susitarimų, panašių į ES tausios žvejybos partnerystės susitarimus[39].

[39] ES pasirašytais tausios žvejybos partnerystės susitarimais šalys partnerės įpareigojamos viešai skelbti savo dvišalius susitarimus su kitais partneriais ir taikyti nediskriminavimo principus.

- Bendradarbiavimas ir koordinavimas

Su NNN žvejyba dažnai siejami žmogaus teisių ir darbo teisių pažeidimai žuvininkystės sektoriuje . Taikant NNN žvejybos reglamentą gali būti lengviau atskleisti tokius piktnaudžiavimo atvejus. Be to, remiantis patirtimi, patobulintos žuvininkystės kontrolės struktūros ir priemonės padeda geriau kovoti su žmogaus ir darbo teisių pažeidimais. Vis dėlto NNN žvejybos reglamentas pats savaime nėra tinkama kovos su tokiais pažeidimais priemonė, nes jo taikymo sritis aiškiai apsiriboja NNN žvejyba, kaip ji apibrėžiama tarptautinėje teisėje. Todėl, siekiant spręsti šiuos platesnio masto uždavinius, reikia, kad būtų taikoma kitokia ir tinkama teisinė sistema.

Kovos su NNN žvejyba politika yra vis labiau susijusi su darbo, muitų, prekybos ir transporto politika, sanitarijos reikalavimais, kova su sukčiavimu ir nusikalstamomis veikomis, pavyzdžiui, mokesčių slėpimu ar pinigų plovimu. Geriau koordinuodama veiksmus viduje (tarp įvairių Komisijos padalinių ir su Europos išorės veiksmų tarnyba) Komisija galėjo lengviau sukurti sinergiją ir padidinti veiksmingumą. Šiuos veiksmus reikia tęsti, tačiau yra dar vienas iššūkis – būtina užtikrinti tinkamus bendradarbiavimo ir koordinavimo tarptautiniu lygiu kanalus. Taip pat reikėtų toliau skatinti tarpagentūrinį bendradarbiavimą valstybių narių lygmeniu.

4. Išvados

NNN žvejybos reglamentas ir toliau yra visapusiška ir veiksminga kovos su NNN žvejyba ES sistema. Tai unikali sistema: viena vertus, juo užkertamas kelias produktams, gautiems vykdant NNN žvejybą, patekti į ES rinką; kita vertus, dialogai su ES nepriklausančiomis šalimis stiprina pastangas kovoti su NNN žvejyba visame pasaulyje.

NNN žvejybos reglamente nustatyta kortelių sistema tapo tarptautiniu mastu pripažinta priemone siekiant pažangos kovojant su NNN žvejyba ir atkreipiant daugiau dėmesio į šią žalingą visame pasaulyje vykdomą veiklą. Šios sistemos sėkmė iš dalies priklauso nuo to, kad NNN žvejybos reglamentu sukurta sistema neprimeta jokių ES standartų ES nepriklausančioms šalims. Priešingai – ji tiesiog užtikrina, kad jos, kaip vėliavos, uosto, pakrantės ir rinkos valstybės, laikytųsi savo įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę.

Kad būtų pasiektas DVT 14.4 uždavinys, panaikinta NNN žvejyba ir įvykdyti Europos žaliajame kurse nustatyti mūsų įsipareigojimai, ES yra suinteresuota visame pasaulyje propaguoti tiek laimikio sertifikavimo sistemą, tiek kortelių sistemą, kaip stiprias kovos su NNN žvejyba priemones. Be to, reikia stengtis panaikinti valdymo spragas regioniniu ir pasauliniu lygmenimis ir sustiprinti ES nepriklausančių šalių gebėjimus kovoti su NNN žvejyba.

Siekiant toliau gerinti NNN žvejybos reglamento ir ES sistemos potencialą kovoti su NNN žvejyba, ją įveikti ir panaikinti, svarbu skubiai priimti ir įgyvendinti peržiūrėtą ES žuvininkystės kontrolės sistemą. Be kita ko, reikia skaitmeninti laimikio sertifikavimo sistemą.